

Posudek disertační práce

Jana Klobušického

Motiv svatého Příbuzenstva v křesťanské tradici a jeho aplikace ve výtvarném umění se zvláštním zřetelem na Českou republiku

Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Disertační práce obsahuje 115 stran včetně *Úvodu*, *Metodického úvodu*, kapitol: *Dosavadní stav bádání*, *Věřoučný základ*, *Prameny*, *Teologická bádání*, *Latinská legendistika*, *Nekřesťanské texty*, *Aplikace motivu svatého Příbuzenstva ve výtvarném umění*, *Závěr*. Kapitola *Aplikace motivu svatého Příbuzenstva ve výtvarném umění* je uměnovědnou částí práce, její text obsahuje mnoho černobílých ilustrací. Další součástí disertační práce je seznam zkratek, bibliografický seznam, přílohy a barevné obrazové přílohy – ty jsou dohromady umístěny na s. 117–167. Obrazová část je reprodukována autorem dvakrát, jednou v uměnovědné části přímo v textu v černobílé variantě, podruhé v obrazových přílohách barevně. Jedná se o stejný umělecký materiál.

J. Klobušický si v *Úvodu* (s. 8) stanovil následující cíle:

- Co o sv. Příbuzenstvu říkají nejstarší prameny?
- Do jaké míry je pravděpodobné trojí manželství svaté Anny?
- Proč po tridentském koncilu tento motiv ve výtvarném umění ustupuje?

Hned na začátku bych chtěla podotknout, že otázka – Co o sv. Příbuzenstvu říkají nejstarší prameny? – jako taková nemůže být cílem disertační práce. V *Metodickém úvodu* na další straně (s. 9) autor uvádí, že práce je interdisciplinární, ale hlavním oborem, kterému se J. Klobušický věnuje, je křesťanská ikonografie.

Kdybychom porovnali stanovené cíle s hlavním oborem, ve kterém má proběhnout autorův výzkum, zjistíme, že tyto cíle jsou stanovené zcela mimo zvolený obor. Metodologicky je tedy práce nevyvážená, autor sám nechápe, co v práci dělá a proč to dělá. Tato zásadní chyba má fatální důsledky na průběh bádání a na jeho konečný výsledek.

Podívám se blíže na jednotlivé části práce. Do stránky 92 se autor věnuje teologickým textům a celou řadu těchto textů, občas i velmi obsáhlých (např., text od sv. Jeronýma *O ustavičném panenství...* s. 67–84), do češtiny překládá. V kapitole *Věřoučný základ* jsou rozebírány *Mariánská dogmata*, *Obecná církevní ustanovení o posvátných obrazech*, *Zvláštní pokyny*

význačných teologů. V kapitole *Prameny* jsou představeny *Písmo Svaté, Církevní tradice*. V kapitole *Teologická bádání* jsou to texty byzantských a latinských teologů jako Epifanius Monachus, Nikeforos Kallistos Xanthopoulos, sv. Jeroným, sv. Tomáš Akvitánský. Dále následuje *Latinská legendistika a Nekřesťanské texty*. Je třeba zaznamenat nepřehlednost uspořádání teologické části práci.

Teprve od stránky 93 začíná uměnovědná (ikonografická) část, která je podle J. Klobušického hlavním oborem a tam se tedy má odehrát vědecký výzkum na téma *Motiv svatého Příbuzenstva v křesťanské tradice*. Podotkneme, že tato část i se sedmnácti poměrně velkými ilustracemi má pouze 21 stránku (!), přičemž některé stránky nemají žádný text a obsahují pouze obrázky. Tento rozsah vědeckého bádání považuji pro disertační práci za nedostatečný. Uměnovědná část disertační práce je pojatá autorem jako katalogizační. Autor posbíral po Čechách všechny motivy, které se vztahují k tématu svatého Příbuzenstva ale, bohužel, bez časové osy, bez základních katalogizačních údajů, tzn. bez datace (až na výjimky), bez uvedení rozměrů (až na výjimky) a bez uvedení techniky a osnovy je umístil do této kapitoly. Ilustrace jsou doprovázeny náhodnými popiskami, každá popiska obsahuje informace, které autor v dokumentaci k dílům opsal. Některé popisky vypadají takto (s. 110):

„Chomutov – z Pruněřovské fary

Tuto dřevorezba je zevrubně popsána s obsáhlejším pojednáním na obecné rovině v publikaci všemu světu na útěchu“.

Nechávám zde schválně překlapy, které se ve větším množství vyskytují v celém textu. Není jasný název uměleckého díla, ani datace, ani materiál, ani přesné místo, kde se dílo nachází.

Katalogizační část je tedy pouhým náhodně shromážděným přehledem uměleckých předmětů, pocházejících z různých území (Čechy a Německo: Kolín nad Rýnem, Norimberk atd.) a z různých dob. Autor nesleduje vývoj, nepozoruje odlišnosti, ani neprovádí žádný systematický ikonografický rozbor. Samozřejmě dál nemůže následovat žádná analýza. Nehledě na to malé množství památek, které se na území Čech nacházejí, není provedena ani jejich základní systematizace. Rozbor motivu sv. Příbuzenstva v křesťanské výtvarné tradici v obecné rovině, uvedený v názvu práce, také chybí.

Závěr práce, který neobsahuje ani 1,5 stránky, nenese ani náznak pokusu odpovědět na otázky, které si autor sám jako cíle stanovil. Tuto část autor začíná slovy: „Bylo přeloženo celkem velké množství textů, které však podle mého soudu jsou prospěšné“ (s. 115). Překlady jsou samozřejmě prospěšné, ovšem ne jako cíl, ale jako materiál pro bádání. Myslím si, že

překlady by měly být také součástí příloh, nikoliv součástí vědecké části disertace. Když jsou ve větším množství zasazeny do hlavního textu, těžko se určuje jeho skutečný rozsah.

Velké množství překlepů vzbuzuje dojem, že si autor práci po sobě nepřečetl.

Závěrem musím s politováním konstatovat, že si J. Klobušický vytyčil cíle práce, které se neshodují s hlavním oborem, ve kterém mělo bádání proběhnout. Katalogizační část nesplňuje kritéria vědeckého katalogu, je vytvořena narychlo, bez jakéhokoliv systému. Rozsah vědecké části je naprosto nedostatečný. Disertační práce J. Klobušického nesplňuje požadavky stanovené pro daný typ práce a nedoporučuji jí proto k obhajobě.

PhDr. Julie Jančárková, Ph.D.

V Praze, 15. 8. 2016